

Invent
deobit
reum
unq
mber
nax
abbas
clare
nulla

Illustri dno ⁊ reuerendo pat̄ eschillo. di gra
lundr̄ nsi archi episcopo. metropolitano dacie.
fr̄ Gaufrid̄ declaraualle. tā miserabilis iā pupill̄
quā felix olim magni patris alij n̄. feliciter consu
mari. Tumor quē timebam̄ euenit nob̄. ⁊ accidit
q̄d ut solū ut maxime uerebam̄. Scio scio iā p̄uen
ad aures ūras. iā p̄uenit ad cor. ⁊ ūram ipsius any
niā gladii iste p̄transit. eo siḡde atroci quo firmū
adhēserat scē illi anime que muguit. Siḡde ber
nard̄ amīc̄ ūr̄ dormit. s; n̄ tot̄ dormit. uigilat
uigilat cor illi. Caro illi regescit in spe. donec
ueniat q̄ a sōno excitet illā. nā spe q̄de nē mari
me uigilans n̄ dormit aliq̄ndo nec dormitat.
Humili ad illos transijt uigiles q̄ sup̄nā custo
diunt ciuitatē. s; ⁊ ipsos q̄q; p̄transit. ⁊ inueni
ens scā aīa illa quē diligit. tenuit illū nec di
mitteret in finē. Quēsierat eū tot̄ annis in lectū
lo suo p̄ noc̄tes. iā reliq̄t lectulū. iā surrexit
n̄ ē hic. q̄ppe cui iā aspirant dies ⁊ inclinat
se umbre. Jam sup̄nā circūiens ciuitatē. inno
lat ī tabnaculis eī hostiā uibilationis. iā p̄uicō
i q̄b; p̄petuū resonat allā. p̄ plateas que in
do sternunt̄ auro. dilectū uestigans inuenta
ē ⁊ gratant̄ excepta a felicib; illis uigilibus.

quos et ipsos percipiens quem querebat inuenit. Nulla
quidem non minus felicitate quam firmiter tenens dilectum am-
plectitur nec dimittit. nos ipsum ^{quoque} amplectitur lectulum
quem dimisit. tamquam nouum lectulum salomonis. Illi
utique cui et uos non in sapientia auditur. et suffragia petitur. a summis; tunc fides plena et deuotione
uenistis. Que res ad experendum illum sequendumque; ala-
crius. hodie nos satis merito incitat et hortatur.
presertim quos spacia nulla terrarum. nulla marina
pericula. nullus iam barbarorum metus habere ualeant
excusatos. Votis desiderisque; sequendum est. cogitatione
et auditate petendum. crebris pulsandis suspiriis
et humili supplicatione. Si enim iuxta scripturam
oratio humiliantis se penetrat celos. ibi profecto
ibi est quem amamus. ibi illum quem desideramus inueniamus.
At efficacior sane modus sequendi illum. nostrorum esset im-
itatio studioz. et suorum. ut ex parte aliqua
imitatio morum. quam nobis utinam optinere ipse
adde. et sic trahere nos per se in suarum dignetur odore
uirtutum. quatinus mereamur sic currere ut com-
prehendamus. sic sequi ut aliquando consequamur. Hec
enim ille defunctus est. scilicet profectus. nec obiit sane
sed abiit. transit non interit. mortem non incidit
sed erasit. Quem ipsum felicem transitum et decessum

qualicūq; sermone digestū. mun⁹ ut arbitror
 g⁹tu nobis destinare curavi. Non mediocre sig⁹
 de refrigeriū nobis. ⁊ uobis q⁹; in fallim⁹ i ei re
 positū est memoria. cui subtrac⁹ta p⁹sentia cru
 ciam. Obsecro aut⁹ cetos qui forte legerunt ista.
 nā de uob⁹ nul tale uereor. ut p⁹lixitate si sibi dis
 pliuerit in dignant⁹ indulgeant. cui multa
 sus gerebat affect⁹. Nam sermonis inercia qm
 offendit. osidet qā qd habui hoc feci. meminertq;
 i his p⁹serti n⁹ exigendū ab homine qd n⁹ accepit.

C uo⁹ p⁹r tantos labores d⁹ns ac sudores. diu
 desideratū p⁹ciose mortis dilecto suo somnū da
 re disponere. ⁊ fidele seruu⁹ i regem introduce
 suā. cepit magis ac magis p⁹pr⁹ i ipsū p⁹ficere
 sp⁹ caro infirma deficere. Cognoscens enī uir
 ses p⁹pe ee iā brauiū. solito currebat alacrius.
 ⁊ terrestris sue habitacionis dissoluconē senti
 ens. inuenerit uotis uberiorib⁹. aspirabat. ad
 habitacionē ex dō domū n⁹ manufactā etnam
 in celis. In cui⁹ purissimo pectore sacri sese
 desiderij flāma n⁹ capiens. crebris erūpebat
 idicis. ⁊ ignitū eloqū uehem⁹ feruoris i⁹ns
 uehemtiam declarabat. Corp⁹ lectulo decubans.
 uariis exterebat i cōmodis. anim⁹ tū nichomun⁹

liber et potens que di erant exercebat inuict. n
cessans in medijs qq; dolorib; meditari sacrū ali
qd aut dictare. orare affectuosi. exortari frequē
a. In oblatioe hostie salutaris. quā usq; ad defec
tū ultimū uix aliquando int̄misit. art sibi
uix coherentes uigore sp̄c sustentabat. semet
ipsū parit̄ offerens acceptabile hostiā dō. Quo
t̄p̄r ad aunculū suū andrea milite tēpli. q̄
ipse regionis iherosolimitane colūpna maxima
habebat. eplām scribens. int̄ cetera ait. Ego. ii.
delibor. nec puto me longū face sup̄ trā. Erat
in urbe parisiōrū hō. publicā agens peniten
ciā i ieiunijs multis. et grauissima nuditate.
h uic oranti i beati b̄ndicti basilica que i uico
p̄dicte ciuitatis habet. uenabit bernard⁹ uisi
biliter iuxta sc̄m altare cū stola sacerdotali clar⁹
admodū et candidat̄ apparuit. Intelligens aut̄ pa
nus uir ille ad beatū eidē transitū p̄tinuisse
qd̄ uidat. hoc ipsū eodē t̄p̄r plurib; indicauit
i uipsis qq; dieb; seruū suū q̄ dormitica lectulo
decubans cursū uite uiriliter consummabat.
i remotis hispaniarū partib; magnifice dñs
signis euidentib; cōmendauit. Si q̄dē uir
ses usq; i finē copiose fructificans dō. eodem

69
anno quo ad ipsū erat migratur. ⁷xxxi de filiis
suis ordinavit abbates. Quorū unū cū multio
res partes hispanie mitteret. ¹p̄ciosā secū b̄ndic
tionē. pedules abbas fideli deuotione portauit.
Accidit aut̄ ipso t̄p̄r q̄ idē pat̄ uenabit eḡtatur.
ut mulier quedā. n̄ longe ā monasterio illi p̄dic
ti abbas habitans uehementi dolore capitis labo
raret. Cūq; uir ei eēt familiaris fr̄ib; ¹mona
steriū petens. necessitatē indicat. ⁷flagitat op̄e.
Traditū deniq; sibi ex p̄dictis pedulib; unū ca
piti uxoris apposuit. ¹usanata ē ex ipsa hora.
Factū ē aut̄. ut sacra reportatur. ⁷uena. fimbriā
quandā ut ex pannus solet uetib; ⁷dependentem
inconsiderate abrūp̄t. ⁷abieceret. At uxor sane
sagacior. uelut inmane saclegiū pauca horru
it. ¹quū q; hominē increpans bestiale. reuenit
fimbriā tulit. ⁷reposuit sibi. Post aliq̄t dies
eadē mulier quūssimo languore correpta. tā
uehement̄ tota intumuit corpore. ut cernen
tib; eēt horrozi. Cūq; ampli morbo īgraues
cente. ⁷uocis usū fundit̄ amississe. ⁷solū iam
anime exitū uir ei ⁷ ceti parit̄ ad eregas
gregari tristes p̄stolabant̄ amici. In ipso
aut̄ articulo repositae fimbrie recordata. ¹

extendens manū nec enī longi posita erat. nite
bat apprehende eā. Quiritib; ceteris. tandem uir q
solus thesauri eide nsci erat. arguens semet
ipsū. qd tā pbate medicine tardi meminisset.
fimbriā tollens ⁊ intingens aque. potū dabat
uxori. Ut aut gustauit mulier res mira.
uelut uter apt incredibili uelocitate sub
oculis oīmū strumescens. statī locuta. statī
desperata ē adeptā sanitatē. *mm*

Quo adhuc pat sēs in suo claraualensi ceno
bio egrotare. gūis admodū. ⁊ nrīs i audita
rēpib;. plaga metensi pplo sup uenit. Egressi
siquē in multitudine graui adūsus uicinos yn
cipēs. a qb pter morē lacesitā se ee tanta cui
tas indignabat. tūti sē multi i mari paucissi
mozū. Conclusi deniq; int frigidū montis. sic
enī eū appellant. ⁊ moselle amnis angustias.
ac mutuo sese impetu collidentes. una hora sic
dicebat plusquā septē milia corruerūt. qdam
gladius trucidati. plures aut amne subinshi.
Vehemēti q̄ indignatiōe cepta. totis aduicō
nē uirib; parabant. cū eregione adūsarios
q̄q; ⁊ fortiores p̄da tā copiosa. ⁊ audaciores
fecisset euent. In munebat iā to a p̄uincie

70

certa uastatio. cū uenabit metropolitā lul
linus creuerensis. unicum ī tanta necessitate
refugiū experens. uirū dī p̄ quē nich̄ impossi
bile uideret. ipsi atq; omniū fr̄m uestigijs tota
humilitate p̄strat. rogat ⁊ obsecrat. ut se tan
tis dignet̄ mal' opponere. Dñs aut̄ sic sēp̄ dixer
erat uas ei. ⁊ ī p̄cipuis q̄b; causis aptissimo
usus fuerat instrum̄to. expaucis ante dieb;
ēgritudine corporis ei' aliquaten' releuarat. Qu;
utiq; dieb; cū ad litteras ostiensis ep̄i rescrip̄t.
ait. Verū ē qd̄ audistis. Insirmat' sū usq; ad
mortē. s; interī ut sentio reuocat' a morte.
atq; hoc ut ī me sentio n̄ diu. Sane id qd̄ ē
sepi' q̄ eū diuina puidencia disponebat. ī cui
manu erat aīa placita illi. ut quouens eam
grandis aliqua necessitas euocare. uincente
om̄ia animo. uires corporis n̄ deessent. mi
rantib; q̄ uidebant. ⁊ robustos eū homines
ītolerancia sup̄are. Expletis nāq; negocijs
uelut ī se rediens. multiplicib; infirmita
tib; laborabat. ut uix uiuere feriat. qui
occupat' defice nesciebat. Cui ī ope nouissi
mo. tā manifeste. tāq; magnifice diuina
uirt' affuit. ut ex laborib; uires eape uideret.

Totis siq̄de dieb⁹ ferme xv. iterdū ū usq; ad mediū
noctis ⁊ ultra nullā regem habens. ibat hinc ind.
& pacis querende negotio īsistebat iunct⁹. Hec
dubiu diuine fuisse uirtutis. qđ ī tanto labore
socus iā deficientib; solus ipse fortior appareret.
cui utiq; p̄ficiēti solū uidebat ī eē responsū
mortis. ⁊ redeunti solū inuentū ē sup eē sepul
chrū. Accidit aut cū ī p̄dicti moselle fluuij lu
tore residentib⁹ hinc ind partib; mediator fidi
rogaret que ad pacē erant. ut pars altā num̄
egre ferre qđ exigebat. ex tanta siq̄de hostiū
strage ferocior. ⁊ humiliari ut erat necesse
n̄ sustinens. Subito deniq; tāquā agitati fu
rijs discesserit. uirū dī insalutatū. sola ū cētis
om̄ib; relinquentes despacionē pacis. Hec sane
ex contēptu aliq̄. s; ex metu reuerencie ei in
tere fugā. Siq̄de uerebant. ne p̄senciū quali
bet m̄phas mentes facile flectere. inuē cōsidan
tes. qđ ille p̄ sp̄m nūquā absente posse etiam
inabsentes. Iam cūent⁹ magno turbine sol
uebat. sola utriq; meditabant arma. sola ī
ibant consilia malignandi. cū uir sc̄s eos q̄
secū uenerant consolat⁹ fr̄s. nichil timere
monebat. asseuerans pacē sine dubio puen

71
turā. Quib; i unde id nosset. innotuit di-
cens. Videbar in pnocturnū soporē missā
celebrare solēpnē. Cūq; expleta iā paulo
min' oratione p̄ma. recordarer anglicū ex-
more canticū ^{id est} glā i excelsis dō p̄cedentē p̄ter-
misisse. erubui. r qd oblit' omiserā canticū in
choans. uobcū parit' ad finē usq; compleui. Iā
mediu noctis transierat. cū uir ses d̄ p̄dic-
torū penitudine p̄ncipū legatione suscep-
ta. iocund' satis conūsus ad suos. agnoscente
ait. p̄misisse uob canend' glē r canticū pacis
p̄parationē. Itē q; partib; euocatis. p̄ dies
aliquot d̄ pace tractauit. aliq̄rens etiam
ob plurimas que utriq; ut assolet int' uene-
rant obligationes. paulomin' despatū ē. n̄
qd oīs iā cōsolabat'. que omib; innotuerat
abbatis tā certa p̄missio. Hec parū ipsa di-
lacio p̄fuit. his p̄serti q; uarijs i cōmodis la-
borantes. remedia cōsequant' i carne. seu ū
q; uidentes edificabant' i fide. Tant' enī concurs'
erat. ut multitudine parit' atq; importunitate
sua. ipsū negociū pacis pene despatibit' impedi-
rent. donec q̄sita tandē i medio flumine isula.
partis utiq; p̄maris i nauiculi accesserunt.

Ubi cōpositi om̄ibꝫ. sc̄dm̄ q̄d̄ fidelis arbit̄ diffi
niuit. datis sibi iūce dextris. reconciliati
et sedati s̄t in osculo pacis.

Iter om̄is sane quas p̄ manū serui sui ibide
p̄stitit dñs sanitates. celeberrima fuit cuidā
curatio mulieris. Hec ab annis octo pessima
eḡitudine laborabat. uehementi tremore. a
ualidis motibꝫ uniuersa parit̄ mēbra cōua
ens. Dño aut̄ p̄uidente. cū uideret̄ q̄uorū
ortis difficultatibꝫ p̄modū excidisse spes
pacis. uenit mulier ita tremens. nec min
horribilī quā miserabilis. cōcurrentibꝫ om̄ibꝫ
ad spectaculū. Orante deniq; dī famulo. sub
oculis om̄ium paulatī cōuisione sedata.
p̄fectā adeptā ē sanitatē. Que res it̄mā
admiracionē et durissimos quosq; p̄mouit.
ut p̄suentes pectora sua. p̄ horā fere
vniuersā cū lacrimis acclamarent. Tant
deniq; fact̄ ē imper̄ et cōsursus. p̄ eidenā
et deosculancā uiridī sacra uestigia. ut
p̄modū cōp̄meret. donec tollentes sc̄i
fr̄s et īponentes ī nauiculā aītra modice
subduerūt. Cūq; accedentes ad se p̄nci
pes. ut cepat p̄ pace rogaret. suspirantes

72
dixerit. Oportet nos libentē audire eū.
quē ut ipsi cernunt dō ipse diligit ⁊ exau-
dit ⁊ audito eo multa facere. p̄ quo tanta
facit ī oculis nr̄is. Quib⁹ ille. ut sēp̄ caut⁹
erat hui⁹ modi glām declinare. non p̄t
me inq̄t s; p̄t uos facit. Simili q̄q; mira-
culo. ⁊ infimili oportunitate. metenses
q̄solat⁹ ē dō. Ingressus enī sc̄s metensū
ciuitatē. ep̄m p̄ting; ad ea que pacis
erant uehementē ur̄gebat. Grauit̄ aut̄
urebat illos uuln⁹ acceptū. q̄b; enī uali-
de satis reponere cogitauerant. sc̄t̄ quā
uellent remittere cogebant. In eadē q̄
hora. oblata ē ei mulier paralytica. de
ciuitate eadē. Cui manus mponens.
facta oratione erexit eā. ⁊ mirantib;
cunctis p̄mediū illoꝝ ibat. In flumine
q̄q; p̄dic̄to mosella. dū obintolerabile
concurrentiū multitudinē hospiciū
reperens nauicula ueheret. unus ex hi⁹
q̄ curā desiderabant cecus clamabat in
litore. obsecrans ut duceret ad eū. Cū
iam p̄transiret. audiens nauigantem
p̄ eū haut p̄cul a litore piscatoꝝ clam-
ant. 7.

ac diffibulatā clamidē qua erat opt^o. ut ī
naucula recipet porrigens dabat illi.
Factū ē; Rut puenit ad sc̄m. iuxta sue fidi
magnitudinē. magna uelocitate. sub ma
nu ei uisu recepto mirat^r. clamabat uide
se colles. uidere homines. uide arbores.
& cetera uniuersa. ¶ **S**; et puerū claudū. to
taq; inferiori parte p̄mortuū. ut nec aliqn
ut admonitū erigi aut stare posset. fr̄s q̄da
ē uicino monasterio. q̄d sc̄i b̄ndicti nomine
appellant. quoz ab annis q̄cūq; b̄nficio sus
tentabat. afferentes & offerentes ei. ut sig
nat^r ē. et incedē iussus. incolumē reduxerit.
Hic quenda q̄ dū afferret claudū uidit. & p̄ pau
cos dies in ecclē monasterio iuenim^r ambulan
tē. magno ejdē gaudio amplectentib; fr̄ib;
tā euidentis testimonii glē uiri dī. et alim
q̄q; i p̄xima sibi uilla non ignotū hominē
ēē narrantib; q̄q; similit^r claud. similit^r erect^r
erit ab eo. ¶ Prope leucorū urbe loco cui
nomē ē gunder uilla. sub manu eidē recepe
rit claud^r gressū. et uisū mulier ceca. Diffi
cile ēēt itineris illi oīa p̄seq^r. cū catinā
undiq; ruerent p̄tī. et claudorū grabatū.

73
cecorū ⁊ aridoꝝ turmis sterneret uia. ⁊ alioꝝ
cōpta sanitas magis ac magis alios excitare.
S; neq; ꝑpositi mei ē eimodi in ꝑsequi signa.
⁊ narrandis uirtutū opib; opam dare. Dif-
ficile fateor potui graue ac ten' saucus cōs-
bere pectoris estū. difficile coherere lingua.
ne ex cordis abundantia loqueret'. Hic enī
pat' dulcissime uiarū tuarū finis beat'. hic
labor ultim' fuit. In hoc oꝑe n̄ minus utili
quā difficili. nec minus desperate quā ne-
cessarie pacis labores tuos gloriose cōpleuit.
q̄ magnifice seꝑ honestauit te i laborib' tuis.
te i suo nomine. ⁊ nom' suū ite glouificans.
rex gl'e dñs d's tuus. **S; Et** expleta me-
sensū rec'aliacione. ⁊ puencie illi pace
reddita. pat' sc̄s ad monasteriū redijt. quō
admodū iā iā q; deficientis languore corpo-
ris occupat'. in tanta animi suauitate ⁊ dulce-
dine sp̄c. cotidie ꝑpinguabat ad extū. ac si in
portu nauigans paulatī uela deponere. Euidēt
q̄q; fr̄ib; aiebat. hec s̄t ūba que loq̄bar ad uos.
cū ꝑterita hieme egrotare. n̄ uob' ēē qd' ad
huc timeretis. estate ꝑxima immuere me
n̄ crede hui' corporis dissolutionē. At quā

euidenti p̄o didicim̄ exp̄into q̄d de sc̄is ap̄tis sacra
euangilia testant. q̄a iudice dū suā eis dñs p̄di
cere passionē. erat ubi absconditū ab eis. & cape
ñ ualebant. Minus q̄d t̄a euidenti horrebat
animum. min⁹ facile psuadebat ut crederet. p̄
sertim cū & ipse cōpaciens filius eimodi uba
sup̄meret. Cet̄m factis q̄dān clamans. opa
consumaui que dedit in pat̄ ut facerem.
magis ac magis act⁹ omittere. effect⁹ retine
re. ac sacrorū fines desideriorū secula iten
cione p̄iaciens. uicino iā littoa herere fir
mū cōmodi⁹ applicare. Deniq; cū uenabit
antistes sedis lingonice Godfrid⁹ & q̄husda
eū sollicitare agendis. ac min⁹ apponere
animum miraret. ne miremini inquit.
nā ego q̄dē iā ñ sū & hoc mundo. & aboli
p̄fec̄to pat̄ sc̄e & hoc mundo ñ erā. s; adu
na magis ⁊ p̄gn⁹ sic ⁊ patres tui. Illi iqm̄
patres. ad quos ueritas ait. In mundo estis.
s; ñ estis de mundo. Cet̄m alit̄ iā t̄e dice
bas. q̄a iā de mundo ñ eras. ac si manifesta
loq̄reris. Sufficiebat mundo. q̄d i sui me
cumultib; detinuit acten⁹ & detuit.
Licet iā p̄nsare in. uacare dō. mundo

subducere humeros. uale dicere pugnacioni.

74

Hāc & is q̄ labore imponere ac sollicitare solebat ad opa. amodo iā suauiora loq̄. iocundiora suggerere. & feliciter int̄ dicere cepit sp̄c. ut requiescā a laborib⁹ meis. Non miret̄ mundus. nich̄ in iā cōmune cū mundo. Jam desero qd̄ portauī. q̄a iā iā q; teneo qd̄ optauī. nec de hoc mundo sū s; de celo.

Erat hō p̄ id tēp̄is ī claraualle p̄gnū & paup̄. ḡuissimāq; paup̄tate laborans. & nimirū cū ex more suscept⁹ fuisset hospicio. ex caritate detent⁹ fuerat. & in cella paup̄ū infirmorū locat⁹ a fr̄ib⁹. quōd̄ eimodi studio pietatis beati pat̄s p̄uidenā deputarat. Erat aut̄ epileptic⁹ homo ille. Hec in cotidie. s; & pluries ī die tali occupabat īcōmodo. Id tā ḡuit. ut p̄iculosissime sua undiq; m̄bra collideret. donec pia fidelū diligētia ministrorū stratis molliorib⁹; circūq;q; muniens stratū ī s; iacebat. curā illi egit ne usq̄ lederet. Vehemēti⁹ aut̄ morbo seuerente. ut forsitan durū eū sp̄u colafizante maligno redere cepit.

hominē uite sue: rurgere isanū nefarie de
derū morti. Inuentū ē demq; subtilas acuel
sumas circūpositū sibi furti inposuisse stra
mīs. ut i eas hora horridū illi passionis offer
vens. necē sibi sine sensu doloris inferret.

Unde territi plurimū ac t̄bati fr̄s. diabolico
q̄ppe maliciā suspicati. cū inuentū ei tēdū
q̄d icurrerat yodū lucis hui. scelus quoq;
ipsū q̄d m̄te c̄cepit faceret. neq; ulla
consolantiū ūba reciper. q̄a c̄silū d̄fici
ebat humanū. auxiliū cogitant flagi
tare diuinū. Suadent homini ut beati
patris p̄senciā expetat. petat oracionē.
Abnuat ille penit' & reclamatur. nec uiuē
uelle se iquens nec sanari. Hic homin
tū. inmo & eo amplū solliciti fr̄s cū m̄
nus ap̄ eū ūba p̄ficere. manū inueni
tes trahere eū. & sistere corā scō. ac m̄
serabile ei causā diligenti explicare.
Cui admodū cōpassus. inpositū sc̄is
manib' orabat. Adhuc aut illo orati
te. uelut isē reūsu nō rogare eū cepit

75
cepit q̄q; suā ipsi fateri culpā. q̄d ex omissa
p̄grinatione quā uouerat. crudele
hoc iudiciū incurrisse. Inuitens deniq;
uotū idē impletū iri. sanat ē statū. Plurē
q̄ ibidē p̄modū faciens dies. refectus in
terram factq; robustior. accepta demū b̄n
dictione p̄fect. & aḡḡssius ē quā p̄us uo
uerat p̄grinationē. Neq; hoc solū i sua
illa infirmitate nouissima. infirmantib;
alijs b̄nificiū p̄stitit uir beat. iuxta illud
ap̄li. tāquā egentes multos aut locuple
tantes. **S**videns aut pat̄ sēs cōpassionē
y misericordie uiscerib; affluens. carissimos
sibi filios miserabiliter admodū tabescentē.
& arescentes p̄ timore y expectatione iā
iāq; sup̄uentis desolationis ḡuissime.
& lamentabili orbitatis. dulcissima eos cōsola
tione fouebat. Quos nimirū intuto diu
ne clem̄cie sinu. spei. fidiq; sue anchora
monens p̄iconuulsibile utiq; caritatē
firmi radicare. se q̄q; p̄mittēbat nec p̄
morte eis aliquādo defuturū. Sp̄ensius

aut quod non queat explicare sermo. rogans obsecransque per multas
lacrimas: timore dei et facere puritatis ac totius ^{pfe-}
crei amoris nostris imperium et immittente animus conabatur. Sed et
monebat atque obtestabatur: ut si quod forte uirtutis aut ex-
emplo nobis aliquando imitasset aut uerbo. id semper emularem. id fir-
miter tenem. et proficemur in eo. alijs quod uerbo si eodum spiritu illud apte
loquens. Rogamus uos et obsecramus in domino ihesu. ut quemadmodum ac-
cepistis a nobis quoniam uos oporteat ambulare et placeat deo pro uobis.
sic et ablati. ut abudetur magis. Atque utinam tam efficaciter quam
affectuose suaserit. Sane de me egredimur ei extat epistola.
quod ad amicum quondam paucissimis quod diebus ante factam a nobis profe-
ctionem suam ipse dictauit. Quod nimirum hunc nostrum narro du-
ximus in se uidentem. quod uidetur et si aliena quodque de ipso. apostoli tamen nos
ipsi de se uerba delectant. *Epistola ad HERVYALDUM BOSEVAL-
LIS ABBATEM. Quod ei excedat exsequia mortuus de eius
uoluntate per hunc scribitur. De se sic ait.*
Suscipimus karitatem uestram in karitate et non in uoluptate.
Que non uoluptas: ubi totum uendicat amaritudo. Huius
quod solum nichil comedere. utrumque delectabile est. Non recessit
a me. ne tamen beneficio sopiti sensus dolor uigilanter recedat. Dese-
ctus stomachi. fere totum quod paucior est. Frequenter in die et in
nocte exigit confortari. modico admodum liquore. non ad solidum

oē iērorabilit̄ indignat̄. Hoc par̄ qđ dignat̄ admittē.
 n̄ sū gūu molestia suū. s; tmet gūuorē. si sese uacuū oīno
 dimiserit. Qđ si plēuū qđ intēu admittē adq̄scat. id ḡ
 uissimū. Pedes & crura intumuerūt. quēadmod̄ hydropi
 cis tangē solet. 7 in his oīb' ne qđ lateat amicū de statu
 amici sollicitā. scđm̄ iūiorē hoīem ut mun' sapiēs dico. sp̄s
 p̄mpt' ē i carne infirma. Orate saluatoreē q̄ n̄ uult mor
 tē peccōris. ut tēpestiuū iā exitū n̄ differat s; custo
 diat. Curate munire uotis calcaneū nudū mītis. ut
 isq̄ insidiat iuenire n̄ possit un̄ figat dentē. & uuln'
 infligat. Hec ipse dictauit. sic me h̄ns ut nota uob
 manu agnoscat̄ affectū. Hoc exemplar eptē
 q̄ ut dixim' 7 ipsa q̄q; ei' ūba declarāt. exitu iā imi
 nente dictauit. Ex c' tenore possit nimirū diligē
 lector sacrū illi' t ex parte aliq' pect' agnosce. q̄nta il
 li i ipsa sui corpis ruina t̄nq̄llitas mītis. q̄nta sub fidu
 cie culmine radix humilitatis. S; & nr̄m sub tam
 gūu articlo iōsolabile luctū aliq̄ten' illi estimare li
 cebit. pallidas q; si pie senserit t̄nas imaginabit' fi
 hoz. ext̄minat̄ facies. uult' exsanguēs. genas for
 dentes lacrimis. suspiria q̄q; pector̄ ac singult'.
 Qs enī apđ nos erat cogitationū tumult'. qđ naustra

gū animoz. cū thesaur² tā amabilis rapet² anob.
& p̄sentib² c̄nentib² q; nec spes eēt retinendi nec fa-
cultas aliq² meandi. Pat̄ erat. s; q̄lis pat̄ q̄ uideba-
r² abire. Nos q̄dām p̄p̄us. uerū tū oī mundo cōmuns.
Frat. u. oīū bonoz ḡtatio. 7 malignanciū met² ut
de eo n̄ inogruē uider² esse psallēdū. Videbt̄ recti & le-
tabur². 7 oīs miḡtas o pilab os suū. ¶ An ḡ pat̄ h² ex-
cessū. accedentes ad eū filij q̄s p̄ euḡtū genuerat. pi-
ssimū ei² animū lac̄mabili supplicatōe pulsabāt. 7 h̄ atq;
h̄modi loq̄bant². Hūq̄d n̄ misereris huic monasterio pat̄.
nūq̄d n̄ oparis nob. q̄s tanto pietatis affectu mat̄ris la-
ctasti ubib². pat̄na solacōe fouisti. Qū sic exponis labo-
res tuos q̄s in loco hoc laborasti. q̄m tā dilectos acten²
filios sic relinqs. Tū ū flēs ipse cū flentib². & colubinos
uē oculos in celū porrigēs. testabat² coartatū se e du-
ob. 7 q̄d eligēt ignorantē. diuine totū t̄buere arbitrio
pietatis. Hā & hic pat̄na illū urgebat karitas filioz.
uocis annuere ut maneret. & m̄ trahēbat & desidāum
ut miḡret. Cui ab oī q̄q; alci² radicata ī pectore ei² hu-
militas firmissime psuasērat seruū se mutile 7 arbore
sterile eē. neq; ullū ex uita sua fructū aut s̄ ipsi aut
alijs puenire. Hā 7 solit² erat ī familiari collocatōe fa-

teri. ut crede hoib⁹. qd sic cu s⁹ uile credent ut dicebat.
 Sed nec paruū sese in suis sup hoc cogitib⁹ phibeat aliqui
 sustine⁹ r⁹lictū. qd tā ueraces fallē uelle. neq; tā prudentes
 falli posse uen simile uidet⁹. p⁹serū de re ut ipsi dicebant
 tā manifesta. Que n. tot⁹ mirabat⁹ orbis. solus ipse qd
 erat mirabili⁹ n̄ uidebat. sue uidet⁹ opatois opiniois. ue
 splendore. sic ille qndā tur simplex 7 rect⁹ nec sole cū ful
 get. nec lunā incedentē clare uidisse se memorabat.

Novissime cū extioris habitacū undiq; iā soluta cōpa
 go desidāta aīe libum p̄staret egssū. magn⁹ ille dies
 q̄ ppetu⁹ illi ort⁹ ē dies aderat. Ad cui⁹ extū uicini epi
 cū abbatū 7 frūm copiosa multitudine fuerāt iūgati.

Cū hora diei pene tētia singlaris luēna sue gnatiois.
 sēs ac vere beat⁹ abbas **B E R T H A R D O V S** a corpe mor
 tal⁹ mētrā uueniū. & ex filioz circūstancū & inter
 gues singult⁹ ac lacmas ribes iūcūq; psallentiū choro.
 ad eoz q̄s aī p̄miserat cer⁹ q̄ letabund⁹ ad scōz cune
 os ḡtulantel. ad obuia trāsyt agmina iūgtoz. Felix
 aī. q̄ sic leuabat tā excelsa suoz p̄uilegia mītoz.
 q̄ sic pia p̄seqbant⁹ uota inferior ū. sic q̄q; superiorū
 desidāta sacra t̄hebāt. Felix illi 7 uere seren⁹ dies.
 q̄ pien⁹ ei m̄ dies xpē illuxit. Dies cūctis uite sue

dieb' tantis ab eo expectata desidijs. expectata suspirijs.
frequentata medicob' orob' p'manuta. Felix transit de
labore ad refrigeriũ. de expectacoe ad remuneracionẽ.
de agone ad brauiũ. de morte ad uitã. de fide ad no-
ticiã. de p'gnacoe ad patã. de mundo ad patrem.
De q' transitu ei multa nouim' apparuisse q' multis. & q'd
n' indigna relatu. s; difficile nimis singlã uestigare.
& scẽbe oĩa nimis longũ. Hã 7 usq; m' multasarie mul-
tisq; modis patr' erga filios amor uere eadã nẽ. imo
nẽ ueri uiuẽs 7 vigẽs. c'bris reuelacõib' eoz dignatur
solari lacmas. releuare mesticiã. ut q' dulci ei gaudet.
min' anxie doleant sibi. Si q' tã ex his min' p'itã
desidãcia narraconẽ lector scire desidãt. p'po ma-
g' nouissimo q; capitulo edim' reseruanda. Intim' ce-
tera p'seqũtes. q'nta possum' uolencia aĩum aĩta-
m' ab illo tã g'ũu gemitu & rugitu. q' nuntũ g' ex
miserabilis pastore mugĩte p'sonuit. Arcam' pagine.
octosq; conem' ad illas m' claudẽ lacmas. q'b' n' imeri-
to q'dẽ i illo sue claritatis abscessu uallis tota flue-
bat. eccle' p'tm' unuĩse calicẽ sui p'pinatã meroris. cui
acten' s'ueuat stillare dulcedinẽ. Gaudia fundere.
fluere solaciones. ¶ Cũ fidel' minister & sacdos

altissimi feliciter in locū tabernaculi ammirabilis
 ad altare dī. sacrā ei & acceptabilē hostiā sui sp̄s oblatu
 r. corp' etiā rite paratū & ornatū sacerdotibus instrumētis.
 oratorio beate dī genitricis inserit. Plurima q̄q; nobilit
 ū & ignobiliū de vicinis q̄bq; locis gemebunda p̄tinus
 t̄ba uenit. & uallē totā plorat & ululat' mult' implebat.
 Amari t̄a p̄ forib' monasterij lamentabat' sex' miserabili
 or mulierū. q̄d accedētib' ad beata uestigia uirū. mo
 nasterij ordinis disciplina omnē eis iētorabit' nega
 ret ingressū. Biduo mansit ī medio ḡgū pastor extū
 ct'. dū p̄stina illa dulcissimi grā uult' nul' minorata.
 s; aucta mag'. om̄iū in se figēt oculos. aīos t̄hēt. sepeli
 ret affect'. Crescebat aū sup' modū ruēs undiq; pplū
 multitudo. & uolābilis iā fiebat ipet' & currenciū. ac de
 fidābiles tenenciū pedes. oscitanciū man'. applicanciū
 q̄q; panes. & q̄q; alia seruanda p̄ b̄ndictōe. & uariū ne
 cessitatib' p̄futa. Maxime parati in diē t̄cū sollēnē
 p̄ loca parua p̄stolabant' ipsi' repositōis horā copiosi
 uenturi. Hā & scdā die tant' cca m̄diē p̄t̄s fuerat
 ḡgat'. tanto etiā pietatis zelo stipati undiq; sacrā
 corp' obsedant. ut nulla pene ep̄is reuēncia. nulla fr̄
 b' habet'. Vñ uerū. ne q̄d simile aut forte ḡu' acci

deret die tertia. p̄occupantes hora. & mane diuina ex mo-
re sacrificia cōsumantes. sic & biduū iā i celebratōe missarū & u-
gi fecant psalmodia. purissimū illud balsamū suo uasculo
misere. sub lapide reponentes lapide p̄ciosū optimā mar-

Consumatis q̄ felicē uite sue dieb. & annis. Sgaritā;
circa. Lx. t̄o expletis. dilect' dñi BERNARDVS clare
uallensis cenobij p̄m' abbas. alioz q̄q; ampli q̄ centum
sexaginta monastioz. xiiii. kt septēbis int' filioz man'
obdormiū in xp̄o. Sepult' ē aū xi. kt eiusd' m̄sis aū
sc̄m altare beate uirgin' mats. c' fuat deuotissim' ipse
sac̄dos. S; & pectori ei' ipso in tumulo capsula supposita
ē. in q̄ beati tadei apti reliq̄e tinent'. Has nimirū
eod' anno ab ierosolima s' missas suo iusserat cordi po-
ni. eo utiq; fidi & deuotiois intuitu. ut ead' apto i die
cōmuni resurrectōis adhereret. Pridie ū q̄ recondēt'
ille thesaur' dū sc̄urs' ppli c' sup' meminum' nux ali-
q̄n soluet'. e p̄ximo q̄dā uictō puer affiuit. p̄ siccitate
neruoz aridā h̄m' b̄chiū & manū clausā. Vbi ū ad be-
atā manū. erat enī man' & facies reuelata. ad mou'
b̄chiū. manū applicuit. extendēns digitos. & corā oī
multitudine ap̄iet'. ac libē mouēs manū. dicto cū.
b̄chiū & man' sanitate recepta. incolumis usq; hodie

79
pseuerat. In cui' curatioe tant' ilico fact' e' clamor uo-
ciferantiu in laudes d'i. ut uix eum potuerit suum discipli-
na supprimere. Hinc miru ut tua t' pat' sc'e u'ba reddam?
q' de simili p' beatu ep'm oralachia factu miraclo ipse
sep'sisti. uiuebat i mortuo gra' sanitati. & man' tua fu-
it mortue manui qd' mortuo ho'i fuit helise? Hemosa-
ne miret' signo simili p' eoz. g'rosos excessus disponen-
te innotuisse d'o. unu in sc'is ambob' sp'm. una fuisse u-
tute. Ha' r' paucis admodu' in'positis dieb'. abbas q'da
de maieas britannie insula. felicite' in se ipso meruit
expiri. sic speciatr' in uita sese dilexerat. ita eos firmi'
ne p' morte' corp'u s' esse unctos. Erat eni' abbas ille
in claraualle. gemino q'da' despabitr' occupat' icomo-
do. pleuresis. & febris cotidiane. Ja' q; eaten' longa ue-
racioe defecar'. scit ut solu' exitu' dieb' ac noctib' singlis
fr's q' ei nuq' deerat obseruaret'. Cu' q; animu' ei' au-
geret n'ta' desidiu' uite p'sentis. q' absentiu' filioz de-
solatio. obnixe petijt. ut ad tumulu' sc'i deportaret'
abbis. Vbi cu' orasset tota deuocoe q' potuit. beati
ep'i oralachie i aq'lonali ipsi' oratorij latere positu'
cogitau' inuolare sepulchru'. auxiliu' flagitare. sed
fangacione uerit'. & q'si ia' secur'ie incolumitate qd'

cogitauit n̄ i pleū. Die altā it̄m fr̄s aduocā. ut ad
oratorū ueniat op̄e s̄ postulat exhibi. Causantib̄
illis. piet̄m siqd̄ uebant. om̄imodis inqt̄ oportet ut
sc̄i oralachie tumulū petā. Cū. n̄. nocte p̄rita tux
tenuit̄ obdormissē. exp̄gefact̄ subito audiebā uocē
dicentē m̄. Sanat̄ iā altā cōtudinē tua. siab altā
uis sanari. ep̄m pete. Fecer̄ illi ut ille uoluit. 7 ni
nno factū ē sic dictū erat ad illū. Ead̄ die san̄ fact̄.
p̄ paucissimos dies it̄ arripuit. & incolumis ē reuſus
ad suos. Tuū in hoc ope sp̄m. tuū pat̄ dulcissime relū.
tuā agnoscim̄. fidātionē. Tuū hoc op̄ sic deferre col
lege tuo. ut hāc q̄q; ei m̄municares q̄tecūq; gl̄am. cū
q̄ felici ap̄ dnm̄ gl̄e gl̄aris. Facta f̄ h̄ eod̄ anno q̄
beat̄ papa n̄r̄ Eus̄ es̄ i vs̄ t̄ci. eiusdē pat̄r̄ i sc̄a r̄usa
aoē fili. ab hac luce maḡ caligine miḡuit ad lucē.
cui m̄ita in ipsa cui tā insignit̄ p̄fuit urbe plurimis
hodieq; miraculis illust̄ta coruscāt. Successore ei ana
stasio romane ecclē p̄sidēte. regnantib̄ aū i romano
rū ip̄io fr̄iderico illustri. in francoz regno p̄ssimo
rege Ludowico filio Ludowici. p̄ncipatū ecclē am
ūse ac toa' c̄ature insibilis 7 iuisibilis monarcimā te
nente d̄i filio ih̄u x̄. anno ab incarnat̄ sua. m̄. c. l. iiii
q̄cū patre 7 sp̄ū sc̄o viii 21.

Jā de sup memoratis revelatōib' pauca dicturi ūbū
 tue pmitam'. Erāt duo fr̄s ī monasterio de sac' beati
 pat̄s uita & felicib' ei' actib' colloq̄ntes. Q' ab meunte
 adolescentia educat' ibidē ⁊ laudabilr' ūsar'. cū de t̄
 mino uite ei' alterū introgasset. nich se iū scire fatū
 ti. ego inq̄t noui eū. vi. aut vii. annos ad huc in carne
 uicturū. Hoc aū unū sciret minime tā scire possum'. q̄a
 nec tē indicauī. ⁊ aū pat̄rē sc̄m decessit. Porro alteri'
 hodie q; supstitis relacioē hoc ūbū nob' innotuit. q̄
 tē p̄mū mirat' ē se audisse. q̄ndo ut ab oī audierat
 ita iud'. Talis ū ille ē de cui' testimonio nec ipsi ābigi
 m'. nec cuiuslibet alrī q̄ eū nouit edim' dubitandū.

Neq; id solū s; qd̄ diligēt' fidantib' nob' n̄ minori dignū
 amiracōe uidet'. nom' q̄q; ⁊ p̄sonā successoris ei' ipsi' au
 delicet q̄ hodie ē pat̄s nr̄i parit' s' indicante eodē
 fr̄e inotuisse testat'. Jā qd̄ d̄siunctue. vi. t̄ vii. annos
 ille p̄dix̄. ad hoc p̄tinuisse uidet'. qd̄ iuent' sit t̄min'
 id ē uit' sextū. infra septimū t̄n; **S** Prope erat iā tē
 pus. & festinabat pat̄ sc̄s ad metā. cū uni e fr̄ibus
 uisio talis apparuit. Parabat uir beatissim' ascēde
 ierosolimā. iā q; ipso ī p̄metu erat. Ad quē uenera
 bilis odo q̄ a p̄meuis fere annis strenue lat̄s ī mo

nasterio absentiu suauerat ppositoz supplere uices re
uient accedens dixit se pcessurū. Cui sane uisio n̄ tarda
uit effect? cū pdict' uir dō dign' ad celestē iertm̄ ubi
uere uisio pacis parantē iā egredi 7 paulop' securitū pa
trē felici fuct' lega coe p̄ret. ¶ Sed 7abbas qdā m̄
nē diei unū distās a claraualle monastiū reges. paucis
dieb' an̄ felicissimū pat' hui' excessū. uidebat eū p̄ci
osissimis ornatū sacerdotalib' indumtis. 7 excellenti p̄fi
sū glā cū ingūti sollemnitate ad altare deducti. Ad cuius
mitū ecclā magna magnus resultās uocib' clamabat.
puer nat' ē nob. Vere etenī puer ipse erat mitis 7
humil corde. 7 sic paruul' accipies regnū dī. ī cui' me
rito ḡtulabunda natali anglica multitudo 7 om̄is pa
rit' scōz ecclā dū nob uider' mori sibi illū nasci. dū
hic osūmaret' ibi incipe. n̄ tā sonoris uocib' q̄ uocis pa
rib' concinēs exultabat. Si enī ad unū penitēciā pec
catoris tota illa celestis regio ī leticiā suscitāt. que
nā illi gaudia exhibuisse credēda ē p̄ quē tantare
cepit. ¶ Qs ualeat estimare q̄ntus in seclari habitu
n̄sacioē manentib' q̄ plurimis utriusq; sexus ad alias
t̄nseuntib' ḡgga coēs p̄ h' fidelis famuli ministeriū
dedit dñs penitēciā ad salutē. Aut q̄s numer

eos q̄ sub ei' cura in centū sexaginta monasteriis p̄ dī
 benignitatē ad penitentiā s̄ adducti. Hā ex his solis q̄ di-
 eb' ei' in ualle sua beati b̄ndicti reglām fuere p̄fessi. exce-
 ptis uidē laicis fr̄ib' quoz̄ erat longe copiosior numerus.
 p̄ ipsi' decessū simul in uno loco inuenta s̄ libelli
 p̄fessionū octingenti. octoginta octo. Nec ū dubiū exe-
 usāe libellis q̄ plures an̄ dilapsos. nec reptos fuisse cū cetis.
 Demiq; p̄t eos q̄ iā cursū uite felicit' s̄sumauānt. p̄t eos
 q̄ p̄ alia loca fuerāt p̄pagati. ea die q̄ felicissim' pater
 ex claraualle ī montē ascendē meruit clariorē. reliq̄t
 habitantes in ea septingentos ferme dño seruientes.
 quoz̄ n̄ min' q̄ ducenti ei' erāt q̄ dixerim' monastice
 p̄fessionis. Qd̄ ḡ mirū. si curie gr̄us. si accept' regi.
 cū leticia ⁊ exultacōe ēdat. in q̄ grā dī usq; adeo ua-
 cua n̄ fuit. q̄ tā fidelit' tāq; efficacit' pl' oib' sui tēpis
 ⁊ multarū ret' gn̄acionū. q̄ talentū s̄ t̄ditū tā co-
 piose multiplicauit. tanta demiq; lucē retulit. de ne-
 gocio. S; de his acten' ne q̄s nos arguat ei' q̄ pollici-
 ti sum' metas excedē b̄uitatis. Sane ī monasterio p̄ di-
 cti abbatis ea nocte q̄ nobiscū pat' sc̄s mane p̄fectur'
 ultimā fecit. uenābili p̄posito ei' apparēs ualefecit ⁊
 ait. Nouis q̄a tā mig'. nec ultra hic morabor. Qd̄ ut

suo ille indicauit abbi. acceleras abbas & daraualle ue-
niens. ipso die abbeem scm sic dixerat repperit ia magis.

Apparuit etia ipso die sacre cuida uirgini. q ipsi erat se-
cundu carne ppinq. & uidebat astantib sibi reuerent
sole & luna medi ipse in celu magna cu exultacione
deferri; desunt hic aliqua, negligentia
forte scriptoris.

O mala tēpa pectora pessima nō dominant,
Crimis in in caencia bruta uocant.
Te Bernarde pater dū dens mortis rapit ater!

Qui mundo nituit sol. aut. occubuit.

Qpa d'fingo deducio